

І. О. Горошкін, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Горошкін І. О.

Лінгводидактичні засади формування мовної особистості майбутніх перекладачів у процесі навчання української мови

У статті обґрунтовано лінгводидактичні засади формування мовної особистості майбутніх перекладачів у процесі навчання української мови. Акцентовано, що мовна особистість перекладача – це вторинна мовна особистість елітарного типу, здатна пізнавати, описувати, оцінювати, перетворювати навколишню дійсність, ефективно спілкуватися засобами різних мов в іншомовній дискурсній діяльності. Наголошено, що ефективне формування мовної особистості забезпечує взаємозв'язок різних підходів, принципів навчання, визначено особливості реалізації принципів гуманізації освітнього процесу й особистісної орієнтації, системності й послідовності, розвивального й виховуючого навчання, фундаментальності освіти та її професійної спрямованості, свідомості і творчої активності студентів, науковості, поєднання навчання з життям, контекстності, соціокультурної відповідності тощо. Автор доходить висновку, що лінгводидактичні засади формування мовної особистості майбутніх перекладачів зумовлені запровадженням комплексу підходів, закономірностей, загальнодидактичних і специфічних принципів мовної підготовки майбутніх перекладачів; сучасна методика намагається здійснити парадигмальний синтез лінгводидактичного інструментарію, привести його у відповідність до потреб освітнього простору, що потребує оптимізації діяльності викладача вишу, виваженого підходу до вибору і застосування методів та прийомів навчання української мови майбутніх перекладачів.

Ключові слова: мовна підготовка перекладача, мовна особистість перекладача, принципи навчання, підходи до навчання української мови.

Горошкін И. А .

Лингводидактичні основы формирования языковой личности будущих переводчиков в процессе обучения украинскому языку

В статье представлена обобщенная точка зрения на языковую подготовку

будущих переводчиков на уровне подходов к обучению, закономерностей и принципов обучения. Автор обращает внимание, что языковая личность переводчика – это вторичная языковая личность элитарного типа, способная познавать, описывать, оценивать, преобразовывать окружающую среду, эффективно общаться средствами украинского и иностранного языков в полидускурсной деятельности.

Акцентируется внимание на принципах гуманизации образовательного процесса и личностной ориентации, развивающего и воспитывающего обучения, фундаментальности образования и его профессиональной направленности, научности, системности и последовательности, контекстности, социокультурного соответствия и др. Автор сформулировал вывод, что лингводидактические основы формирования языковой личности будущих переводчиков обусловлены внедрением комплекса подходов, закономерностей, общедидактических и специфических принципов языковой подготовки будущих переводчиков, современная методика аккумулирует усилия для парадигмального синтеза лингводидактического инструментария, проведения его в соответствии с потребностями образовательного пространства, что требует оптимизации деятельности преподавателя вуза, взвешенного подхода к выбору и применению методов и приемов обучения украинскому языку будущих переводчиков.

Ключевые слова: языковая подготовка, языковая личность переводчика, закономерности обучения, принципы обучения украинскому языку.

Постановка наукової проблеми та її значення. Останнім часом проблема підготовки майбутніх перекладачів перебуває в полі зору філософів (Є. Боринштейн, К. Мальцева, М. Рябова та ін.), лінгвістів (Ф. Бацевич, Н. Валєєва, Т. Космеда, Л. Мацько, В. Сдобников, Л. Струганець, О. Петрова та ін.), психологів (Р. Гладушина, В. Гусєв, Л. Засєкіна, І. Зимня, Т. Пастрик, А. Плєхов та ін.), педагогів (С. Амеліна, Н. Гавриленко, Н. Гальскова, О. Заболотська, І. Плужник, Г. Саприкіна, О. Семенов та ін.). Особливий інтерес викликають праці, у яких відображено результати дослідження способів формування професійної компетентності майбутніх перекладачів, зокрема праці І. Бахова, Д. Іщенко, В. Калініна, Т. Колодько, О. Павлик, Т. Пастрик, З. Підручної, К. Скиби, Н. Соболя, Ж. Таланової, Л. Тархової, О. Шупти, А. Янковця. Аспекти соціокультурної підготовки в процесі навчання іноземної мови відображено в наукових студіях Ю. Пассова, С. Тер-Мінасової, R. Lado, H. Brown, P. Erman, J. Harmer, A. D. Hirsh, J. L. Moreno, M. Wallace,

A. R. Wright. Попри зростання кількості публікацій, лінгводидактичні засади формування мовної особистості майбутніх перекладачів ще не були предметом спеціального розгляду.

Мета статті: на основі аналізу фахової літератури, узагальнення досвіду роботи українських вищих навчальних закладів окреслити лінгводидактичні засади формування мовної особистості студентів-майбутніх перекладачів.

Дослідники вважають мовну особистість перекладача вторинною мовною особистістю. За А. Плеховим, це «комунікативно активний суб'єкт, здатний тією чи тією мірою пізнавати, описувати, оцінювати, перетворювати навколишню дійсність і брати участь у спілкуванні з іншими людьми засобами іноземної мови в іншомовно-мовленнєвій діяльності» [4]. Нам імпонує концепція гармонійного перекладацького світогляду, розроблена Л. Кушніною, М. Силантьєвою. На їхню думку, перекладач, «створюючи текст для іншої мовної особистості, сам набуває рис елітарної мовної особистості, перетворюючи й удосконалюючи себе й довкілля, оточуючих людей. Вони визначають перекладача як вторинну мовну особистість, оскільки він не створює смисли, а лише транслює їх. Беремо до уваги й той факт, що в межах синергетики перекладу дослідники визнають ідею прирощення смислу, що реалізується в будь-якому якісному перекладі»[2, с. 74]. Під *мовною особистістю перекладача* розуміємо вторинну мовну особистість елітарного типу, здатну пізнавати, описувати, оцінювати, ефективно спілкуватися засобами української та іноземних мов у полідискурсній діяльності. Мовна особистість перекладача є суб'єктом міжкультурних дій та інтеракцій, інтерперсональної, інтертекстуальної, полідискурсної комунікацій.

Ефективне формування мовної особистості забезпечує врахування лінгводидактичних засад, що визначають зміст і технологію мовної підготовки майбутніх перекладачів.

Методика навчання майбутніх перекладачів української мови спирається на певні закономірності, урахування яких сприяє ефективній організації

освітнього процесу. Проблему закономірностей навчання належним чином обґрунтовано в дидактичних студіях Ю. Бабанського, С. Гончаренка, В. Ортинського, П. Підкасистого, І. Підласого та ін. І. Підласий виходить із того, що закономірність відображає об'єктивні, істотні, необхідні, загальні, стійкі і повторювані за певних умов взаємозв'язки. Дослідник запропонував систематизувати закономірності на основі моделі процесу навчання, що містить шість компонентів: дидактичний, психологічний, кібернетичний, організаційний, соціологічний, гносеологічний. З урахуванням цього науковець виокремив загальні й часткові закономірності: перша група охоплює весь освітній процес, а друга – лише окремі його аспекти. З-поміж загальних закономірностей І. Підласий визначає закономірність мети: мета навчання залежить від рівня й темпів розвитку суспільства, його потреб і можливостей, від рівня розвитку педагогічної науки й практики; закономірність змісту: зміст навчання залежить від суспільних потреб і мети навчання, темпів соціального й науково-технічного прогресу, вікових можливостей суб'єктів навчання, рівня розвитку теорії і практики навчання, матеріально-технічних та економічних можливостей навчальних закладів; закономірності якості навчання: ефективність кожного нового етапу навчання залежить від продуктивності попереднього етапу й досягнутих результатів, характеру й обсягу опанованого матеріалу, організаційно-педагогічного впливу, часу навчання тощо; закономірності методів навчання: ефективність дидактичних методів залежить від знань і навичок у застосуванні методів, мети й змісту навчання, віку, навчальних можливостей суб'єктів навчання, матеріально-технічного забезпечення й організації освітнього процесу [5, с. 164].

Закономірностями навчання С. Гончаренко називає об'єктивні, стійкі й суттєві зв'язки в навчальному процесі, що зумовлюють його ефективність: спрямованість навчання на розв'язання взаємопов'язаних завдань всебічного і гармонійного розвитку особистості [1, с. 123]. На думку В. Ортинського, специфіка дидактичних закономірностей полягає в тому, що вони відображають

стійкі залежності між усіма елементами навчання – діяльністю педагога, діяльністю студента та об'єктом засвоєння, тобто змістом навчання [3].

Дидактичні закономірності мають загальний характер, тому в контексті нашого дослідження вважаємо продуктивними лінгводидактичні закономірності, або закономірності навчання мови. Закономірностями навчання й засвоєння рідної мови дослідники вважають об'єктивно існуючу залежність результатів засвоєння мовлення від ступеня розвиненості мовленнєвотворчої системи людини (Л. Федоренко) [8]. Автори «Словника-довідника з лінгводидактики» під закономірностями навчання мови розуміють узаємозв'язок між лінгвістичною теорією та мовленнєвою практикою, залежність результатів навчання й засвоєння мови від потенціалу мовленнєвого середовища, створюваного в процесі навчання й у повсякденному житті (в широкому розумінні закономірність – це об'єктивно існуючий, постійний і необхідний взаємозв'язок між предметами, явищами або процесами, що впливає з їхньої внутрішньої природи, сутності). До закономірностей навчання мови дослідники відносять постійну увагу до матерії мови, її звукової системи; розуміння семантики мовних одиниць; здатність засвоювати норми літературної мови; оцінку виражальних можливостей рідної мови; розвиток мовного чуття, дару слова; випереджальний розвиток усного мовлення; залежність мовленнєвих умінь і навичок від знань граматики й словникового складу мови тощо [7, с. 101]. Означені закономірності докладно описано в роботах відомих учених-методистів М. Баранова, С. Карамана, Т. Ладиженської, М. Львова, Т. Окуневич, М. Пентилюк, К. Плиско, А. Текучова, Л. Федоренко та ін.

Важлива закономірність засвоєння української мови пов'язана з розвитком мовного чуття, даром слова, володіти яким повинна мовна особистість. Психологи і лінгводидакти (А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій та ін.) зазначають, що чуття мови розвивається із засвоєнням мови з раннього дитинства, інтенсивності цей процес набуває в підлітковому віці. Аналіз спеціальної літератури засвідчує, що наявність чуття мови є запорукою

сформованості перекладацької компетентності студентів, оскільки воно є необхідним у процесі вибору найбільш варіанту перекладу з-поміж кількох, однак трапляються й такі ситуації, коли перекладачеві доводиться удосконалювати вихідний текст у процесі перекладу, що потребує розвиненого чуття мови, незамінним є чуття мови й під час синхронного перекладу, коли застосування словників і довідкової літератури неможливе. Чуття мови дозволяє пришвидшити процес перекладу, підвищити його точність.

Опанування української мови потребує від студентів сформованих умінь оцінювати її виражальні засоби і користуватися ними в усному й писемному мовленні. Ця закономірність виявляється не лише в розумінні суті виразності мови, а й у засвоєнні способів вираження емоційності та експресивності у мовленні під час спілкування, в умінні виявляти виражальні можливості мовних засобів у процесі спілкування, наприклад, використовуючи емоційно забарвлену лексику, стилістичні, риторичні фігури тощо.

Урахування означених закономірностей сприяє продуктивній реалізації змісту навчання української мови, розробленню ефективної методики формування мовної особистості майбутніх перекладачів.

Оскільки закономірності навчання є теоретичним підґрунтям для розроблення методики формування мовної особистості майбутніх перекладачів, нам необхідно проаналізувати принципи навчання, у яких закріплено практичні настанови.

Аналіз наукових студій у галузі теорії й методики професійної освіти (С. Амеліна, І. Бахов, Н. Гавриленко, С. Перова, І. Плужник, В. Сафонова, С. Шехавцова та ін.) дозволив дійти висновку, що особливо значущими для формування мовної особистості майбутніх перекладачів є комплекс принципів. Розглянемо їх докладніше.

Принцип гуманізації освітнього процесу й особистісної орієнтації спрямований на визнання цінності людини як особистості, повагу її прав і свобод, зорієнтований на загальнолюдські цілі й цінності.

Принцип системності й послідовності дає змогу представити процес формування мовної особистості майбутнього перекладача як цілісну динамічну систему, що забезпечує єдність навчання, розвитку, виховання й характеризується стійкими взаємозв'язками між цими складниками; забезпечує перехід від простих форм та методів роботи до більш складних – креативних, що потребують творчого мислення й самостійності, від простих адаптованих текстів до автентичних, оригінальних текстів іноземною мовою.

Принцип розвивального й виховуючого навчання виражає провідну мету функціонування педагогічної системи, він пов'язує основні педагогічні категорії (виховання, навчання, освіти).

Принцип фундаментальності освіти та її професійної спрямованості вимагає правильного співвідношення орієнтації на широку ерудицію та вузьку спеціалізацію, фундаментальність і технологічність у процесі підготовки і в результатах навчання, загального розвитку особистості й розвитку професійної компетентності майбутніх перекладачів.

Принцип свідомості і творчої активності студентів зумовлює забезпечення викладачем умов, що стимулюють активність студентів, спонукають їх до іншомовної комунікації, максимально розкривають їхні творчі здібності за допомогою використання відповідних форм, методів і засобів навчання – дидактичних ігор, уявних телемостів, презентацій, обговорень тощо.

Принцип науковості передбачає орієнтацію на впровадження в освітньому процесі результатів новітніх розроблень, передусім у галузі педагогіки, психолінгвістики, етнопсихології, етнолінгвістики, а також комунікативної лінгвістики, лінгвопрагматики, лінгвістичної генології, теорії комунікації та міжкультурної комунікації. Надзвичайно важливо створити умови для формування в студентів наукових понять, що відіграють велику роль у становленні мовної особистості перекладача.

Особливої значущості набуває принцип поєднання навчання з життям. Атмосферу, максимально наближену до життя, забезпечує систематичне

застосування в освітньому процесі автентичних іншомовних наочних засобів, а також текстів, що стимулюють студентів до різних видів мовленнєвої діяльності.

Принцип контекстності допомагає «занурити» навчальний процес у контекст майбутньої перекладацької діяльності, передусім через моделювання професійно значущих ситуацій, переклад професійно зорієнтованих текстів, що наповнює процес формування мовної особистості майбутніх перекладачів особистісним смислом, розвиває позитивну мотивацію студентів, зумовлює їхню активну життєву позицію.

Принцип соціокультурної відповідності зумовлений тим, що останнім часом у мовній освіті акцент зміщується в бік формування професійної полікультурної компетентності. Зміст навчального матеріалу має не тільки забезпечити для студентів можливість оволодіти ще одним способом навчання, а й занурити їх у нову культуру. Посилення соціокультурного та полікультурного складника повинно стати важливим критерієм відбору змісту навчального матеріалу.

Джерелом розвитку інтересу до вивчення іноземної мови можуть стати міждисциплінарні зв'язки в навчанні, особливо зв'язки української мови з іноземною мовою, українською і світовою літературою, історією, географією, образотворчим мистецтвом, музикою. Принцип реалізації міждисциплінарних зв'язків спонукає викладачів і студентів до творчої співпраці, сприяє формуванню в майбутніх перекладачів стійкої мотивації до навчання.

Дотримання в освітньому процесі принципу діалогу культур передбачає компаративне вивчення культур у контексті їхнього безпосереднього й опосередкованого взаємовпливу.

Принцип креативності спрямовує на залучення студентів до креативної діяльності, що забезпечує підвищення рівня їхньої комунікативної, полікультурної, перекладацької компетентностей.

Реалізація принципу наочності в освітньому процесі має своєрідні ознаки: наочність (фільми, слайди, телепередачі, мультимедійні презентації,

фотографії, малюнки, репродукції тощо) виступає важливим засобом посилення мотивації студентів до опанування нових знань, сприяє кращому усвідомленню й запам'ятовуванню відомостей з тієї чи тієї навчальної дисципліни.

Принцип поєднання індивідуальних і колективних форм навчання зумовлює оптимальне співвідношення різних форм навчання.

У процесі формування мовної особистості майбутніх перекладачів доцільно враховувати також принципи, що увиразнюють суть компетентнісного підходу, який останнім часом є провідним в організації професійної освіти. До них належать принципимотиваційного забезпечення освітнього процесу; ціннісного орієнтування; життєвої доцільності й дієвості знань; спрямування навчання на всебічний і гармонійний розвиток особистості; співробітництва і взаємної підтримки; активності особистості; індивідуалізації; органічної єдності людини, мовлення і процесу навчання.

Принципи завжди виступають в органічному взаємозв'язку, доповнюючи й зумовлюючи один одного. Вони підтверджені змістом навчання (реалізовані в програмах і підручниках) та лежать в основі освітнього процесу: організації аудиторної, позааудиторної, самостійної роботи студентів, застосування методів і прийомів навчання, добору відповідного дидактичного матеріалу тощо. Урахування сукупності схарактеризованих принципів у процесі мовної підготовки сприяє формуванню мовної особистості майбутніх перекладачів.

Отже, осмислення лінгводидактичних засад формування мовної особистості майбутніх перекладачів дозволяє констатувати, що сучасна методика намагається здійснити парадигмальний синтез лінгводидактичного інструментарію, привести його у відповідність до потреб освітнього простору, що потребує оптимізації діяльності викладача вишу, виваженого підходу до вибору і застосування методів та прийомів навчання української мови майбутніх перекладачів.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у розробленні цілісної моделі формування мовної особистості майбутніх перекладачів.

Література

1. **Гончаренко С. У.** Український педагогічний словник / Семен Устимович Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. **Кушнина Л. В.** Языковая личность переводчика в свете концепции переводческого пространства / Кушнина Л. В., Силантьева М. С. // Вестник Пермского университета. Российская и зарубежная филология. – 2010. Вып. 6 (12). – С.71 – 75. Режим доступа: http://www.rfp.psu.ru/archive/6.2010/kushnina_silantjeva.pdf
3. **Ортинський В. Л.** Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Ортинський – К. : Центр учб. л-ри, 2009. – 472 с.
4. **Плехов А. Н.** Психологические условия развития вторичной языковой личности преподавателя-лингвиста : автореф. дис. ...канд. психол. наук / А. Н. Плехов. – Н. Новгород, 2007. – 23 с.
5. **Подласый И. П.** Педагогика: 100 вопросов – 100 ответов: учеб. пособие для вузов/ И. П. Подласый. М. : ВЛАДОС-пресс, 2004. – 365 с.
6. **Практикум** з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі: Навч. посіб. / [О. М. Горошкіна, С. О. Караман, З. П. Бакум, О. В. Караман, О. А. Копусь] ; за ред. О. М. Горошкіної, С. О. Карамана. – К. : “АКМЕ ГРУП”, 2015. – 250 с.
7. **Словник-довідник** з української лінгводидактики : навч. посіб./ Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк – К. : Ленвіт, 2015. – 320 с.
8. **Федоренко Л. П.** Принципы обучения русскому языку: пособие для учителей / Л. П. Федоренко. – М. : Просвещение, 1973. – 160 с.

Goroshkin I. O.

Linguodidactic Basis for the Formation of Linguistic Identity of Future Translators in Learning of the Ukrainian Language

In the article substantiated the linguodidactic principles of forming linguistic identity of future translator sin learning of the Ukrainian language. Attention paid that the language interpreter personality is a secondary language personality of elite type, able to learn, describe, evaluate, transform the irsurroundings, communicate effectively by means of a foreign language in a foreign language is course. Emphasized that the effective formation of linguistic identity provides an account of

conceptual principles that define the methodology, content and technology for training of future translators. Considering that methodological concept reflects the relationship between different approaches and principles of learning defined the peculiarities of implementing the principles of the humanization of the educational process and personal guidance, consistency and sequence, developing and educating education, fundamental education and its professional orientation, consciousness and creativity of students, science, combining learning with life, contextuality, sociocultural accordance and others. The author concludes that the conceptual basis of linguistic identity formation of future translators due to the introduction of the three interrelated concepts that contribute to the realization of the idea of leading the study, modern methods of trying to make a paradigm linguodidactic synthesis tools bring it in to line with the needs of the educational environment that requires optimization of university teacher, balance approach to the selection and application of methods and techniques of teaching Ukrainian future translators.

Key words: language training of an interpreter, language personality of an interpreter, principles of learning, approaches to teaching of Ukrainian.

Відомості про автора

Горошкін Ігор Олександрович – викладач кафедри східних мов ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Коло наукових інтересів – формування мовної особистості майбутніх перекладачів, методика навчання української мови як іноземної.

Стаття надійшла до редакції 26.05.2016 р.

Прийнято до друку 24.06.2016 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман С. О.

I. O. Goroshkin, SI "Luhansk Taras Shevchenko National University"

**LINGUODIDACTIC BASIS FOR THE FORMATION OF LINGUISTIC
IDENTITY OF FUTURE TRANSLATORS IN LEARNING
OF THE UKRAINIAN LANGUAGE**

Goroshkin I. O.

Linguodidactic Basis for the Formation of Linguistic Identity of Future Translators in Learning of the Ukrainian Language

In the article substantiated the linguodidactic principles of forming linguistic identity of future translator sin learning of the Ukrainian language. Attention paid that the language interpreter personality is a secondary language personality of elite type, able to learn, describe, evaluate, transform the irsurroundings, communicate effectively by means of a foreign language in a foreign language is course. Emphasized that the effective formation of linguistic identity provides an account of conceptual principles that define the methodology, content and technology for training of future translators. Considering that methodological concept reflects the relationship between different approaches and principles of learning defined the peculiarities of implementing the principles of the humanization of the educational process and personal guidance, consistency and sequence, developing and educating education, fundamental education and its professional orientation, consciousness and creativity of students, science, combining learning with life, contextuality, sociocultural accordance and others. The author concludes that the conceptual basis of linguistic identity formation of future translators due to the introductionofthethreeinterrelatedconceptsthatcontributetotherealizationoftheideaofle adingthe study, modern methods of trying to make a paradigm linguodidactic synthesis tools bring it in to line with the needs of the educational environment that requires optimization of university teacher, balance dapproach to the selection and application of methods and techniques of teaching Ukrainian future translators.

Key words: language training of an interpreter, language personality of an interpreter, principles of learning, approaches to teaching of Ukrainian.

Formulation of scientific problem and its significance. Recently the problem of training future translators is in sightof philosophers (Ye. Borynshteyn, K. Maltseva, M. Ryabova), linguists (F. Batsevych, N. Valeeva, T. Kosmeda, L. Matsko, V. Sdobnykov, L. Struhanets, O. Petrova), psychologists (R. Hladushyna, V. Gusev,

V. Zasyekina, I. Zymnya, T. Pastryk, A. Plyehov), teachers (S. Amelina, N. Gavrylenko, N. Halskova, O. Zabolotska, I. Pluzhnikov, G. Saprykina, O. Semenoh). Of particular interest are the works that show the results of the study methods of forming professional competence of interpreters, including works by I. Bakhov, D. Ishchenko, V. Kalinin, T. Kolodko, O. Pavlik, T. Pastryk, Z. Pidruchna, K. Skyba, N. Sobol, Zh. Talanova, L. Tarkhova, O. Shupta, A. Yankovets. Aspects of the socio-cultural training in learning of a foreign language is reflected in scientific studies by Yu. Passov, S. Ter-Minasova, R. Lado, H. Brown, P. Erman, J. Harmer, A. D. Hirsh, J. L. Moreno, M. Wallace, A. R. Wright. Despite the growing number of publications, language basis for the formation of linguistic identity of future translators were not the subject of special consideration.

The purpose of the article: analyzing professional literature, summarizing the experience of Ukrainian universities to outline the linguodidactic basis for the formation of linguistic personality of future translators.

Researchers consider that linguistic identity of an interpreter is a secondary language personality. By A. Plyekhov it is "a communicative active subject capable to cognize, describe, evaluate, transform the surrounding reality and engage in dialogue with others by means of a foreign language in a foreign language speech activity" [4]. We were impressed with the concept of a harmonious translation worldview developed by L. Kushnina and M. Sylantieva. According to them, the translator by creating a text for other linguistic identity, acquires the features of elite linguistic identity, transforming and perfecting himself, the environment and surrounding people. They define an interpreter as a secondary language person, because he does not create meaning, but only transmits it. Take into account the fact that within the synergy of translation researchers admit the idea of meaning increment, implemented in any high-quality translation [2, p.74]. By the language personality of an interpreter we understand a secondary language personality of elite type, able to learn, describe, evaluate, effectively communicate by means of Ukrainian and foreign languages in polydiscursive activities. Language personality of

an interpreter is the subject of intercultural actions and interactions, interpersonal, intertextual, polydiscursive communications.

Effective formation of linguistic identity provides account of the linguodidactic principles that determine the content and technology of language training of future translators.

The method of training for interpreters of Ukrainian language based on certain regularities which promotes effective consideration of the educational process. The problem of education regularities duly justified in teaching studios by Y. Babanskii, S. Goncharenko, V. A. Ortynsky, P. Pidkasystyy, I. Pidlasyy and others. I. Pidlasyy comes from the fact that the regularity reflects the objective, essential, necessary, common, persistent and repetitive under certain conditions relationships. The researcher suggested to methodize regularities with the model of the learning process that includes six components: didactic, psychological, cybernetic, organizational, sociological, epistemological. Considering this scientist has identified common and partial regularities: first group covers the entire educational process and the second only some of its aspects. Among the common regularities I. Pidlasyy defines the purpose of the regularity: the purpose of training depends on the level and pace of development of society, its needs and opportunities, the level of development of science of teaching and practice; the regularity of content: the content of education depends on social needs and goals of education, the pace of social and technological progress, age opportunities of learning person, the level of theory and practice training, logistical and economic opportunities for educational institutions; regularities of teaching quality: effectiveness of each new phase of training depends on the performance of the previous stage and the results achieved, the nature and volume of mastered material, organizational and pedagogical influence, training time, etc; regularities of teaching methods: effectiveness of teaching methods depends on the knowledge and skills in the application of methods, goals and content of education, age, educational opportunities of training, logistics and organization of educational process [5, p. 164].

According to S. Goncharenko regularities of learning are objective, stable and substantial relationships in the classroom that contribute to its effectiveness: orientation of training to solve problems related to full and harmonious development of personality [1, p. 123]. V. Ortynsky thinks that the specifics of teaching regularities are that they reflect a stable relationship between all elements of education - teacher activities, student activities and subject of learning, i. e. learning content [3].

Didactic regularities are general in nature, so in the context of our study we believe that linguodidactic regularities or regularities of language teaching are productive. Regularities of learning and mastering the mother tongue are objectively existing dependence of the results of mastering speech on the degree of development of human language forming system (L. Fedorenko) [8]. Authors of "Dictionary-reference book on linguistics" under the laws of learning language are understanding the connection between linguistic theory and practice of speech, the dependence of learning outcomes and learning the language of potential speech environment created during training process and in everyday life (regularity in the broadest sense is the objectively existing, permanent and necessary relationship between objects, phenomena or processes stemming from their inner nature, essence). The researchers attribute to the regularities of language teaching: a constant attention to the matter of language, its sound system; understanding the semantics of language units; ability to assimilate norms of the literary language; evaluation of expressive possibilities of the mother tongue; development of linguistic flair, the gift of speech; rapid development of speech; dependence speech skills and knowledge on grammar and vocabulary, etc. [7, p. 101]. The mentioned regularities described in detail in the works of famous scientists-methodists M. Baranov, S. Karaman, T. Ladyzhenska, M. Lvov, T. Okunevych, M. Pentylyuk, K. Plysko, A. Tekuchov, L. Fedorenko and others.

Important regularity of assimilation of Ukrainian related to the development of linguistic flair, the gift of speech, which should have linguistic identity. Psychologists and linguodidacts (A. Bogush, N. Gavrysh, K. Krutiy et al.) noted that the language sense develops with a language acquisition in early childhood, the process gains intensity in a teen age. Analysis of the literature shows that the presence of a

language sense is the key to forming translation competence of students as it is necessary in the process of selecting the best variant of translation among several. However, there are also situations when the translator has to improve the original text in the translation process, which requires a developed sense of language. The sense of language is also indispensable during simultaneous interpretation, when the use of dictionaries and reference books is impossible. The sense of language allows to speed up the translation process, to increase its accuracy.

Mastering Ukrainian language requires formed skills to evaluate its expressive means and use them orally and in writing. This regularity is not only in understanding the expression of language, but also learning ways of expressing emotions and expressiveness of speech in the communication, the ability to detect the expressive possibilities of language means in the communication, for example, using emotive language, stylistic, rhetorical figures, and more.

Considering the aforementioned regularities contributes to productive implementation of Ukrainian language learning, development of effective methods of forming linguistic identity of future translators.

Because the regularity of training is theoretical basis for developing methods of forming linguistic identity of future translators, we need to analyze the principles of education, where practical guidance is enshrined.

Analysis of scientific studies in the theory and methods of professional education (S. Amelina, I. Bakhov, N. Gavrylenko, S. Perova, I. Pluzhnyk, V. Safonova, S. Shekhavtsova etc.) allowed the conclusion that a set of principles is especially important for the formation of future translators linguistic identity. Let's consider them in detail.

The principle of humanization of the educational process and personal orientation is aimed at recognizing the value of human beings, respect for rights and freedoms, focused on common to all mankind goals and values.

The principle of systematic and consistency allows you to present the formation of linguistic identity of future translator as an holistic dynamic system that provides unity of training, development, education and characterized by persistent

relationships between these components; provides a transition from simple forms and methods to more complex that require creative thinking and independence. From simple adapted texts to the authentic, original texts in a foreign language.

The principle of the developing and education training expresses leading purpose of functioning of pedagogical system, it connects the main educational categories (upbringing, education, training).

The principle of fundamental education and its professional orientation requires proper ratio of orientation to broad erudition and narrow specialization, fundamentalism and adaptability in the training and outcomes of learning, the overall development of personality and professional competence of future interpreters.

The principle of consciousness and creative activity of students determines the ensurance of conditions by teacher that stimulate the activity of students, encourage them to foreign language communication, reveal their creativity through the use of appropriate forms, methods and means of education – didactic games, imaginary videoconferences, presentations, discussions, and more.

The principle of science provides orientation on the implementation of the newest results of development work in the educational process, especially in the field of pedagogy, psycholinguistics, ethnic psychology, ethnolinguistics and communicative linguistics, linguopragmatics, genre theory, communication theory and intercultural communication. It is essential to create conditions for the formation of the scientific concepts of students that play a major role in the development of linguistic identity of an interpreter.

Particular significance acquires principle of combining education with life. Systematic application of foreign authentic visual aids and texts that encourage students to different types of speech activity in the educational process provides the atmosphere, that is so close to life.

The principle of contextuality helps to "immerse" the educational process in the context of future translation work, primarily through modeling of professionally significant situations, translation of professionally oriented texts that fills the

formation of linguistic identity of future translators with a personal sense, develops positive motivation of students, determines their active life position.

The principle of sociocultural compliance due to the fact that in language education focus recently shifted towards the formation of multicultural professional competence. The content of the curriculum should not only provide an opportunity for students to master another way of learning, but also to immerse them in a new culture. Strengthening of the socio-cultural and multicultural component should be an important criterion for selecting the content of educational material.

The source of interest development in learning of a foreign language can become interdisciplinary connections in education, especially the connections between Ukrainian and foreign language, Ukrainian and world literature, history, geography, the arts, music. The principle of the implementation of interdisciplinary relations encourages teachers and students to creative cooperation, contributes to the formation of future translators' consistent motivation to learn.

Compliance of the principle of cultures' dialogue in the educational process provides a comparative study of cultures in the context of their direct and indirect interference.

The principle of creativity guides to involve students in creative activities, which enhances the level of their communication, multicultural, translation competencies.

Realization of the principle of visibility in the educational process has unique characteristics: visibility (films, slides, TV shows, multimedia presentations, photographs, drawings, reproductions, etc.) is an important means to enhance students' motivation to develop new knowledge, contributes to a better understanding and remembering information on this or that discipline.

The principle of a combination of an individual and collective learning determines the optimal ratio of different forms of learning.

In the process of formation of future translators' linguistic identity advisable to consider the principles that caused the essence of competency approach which in recent years is leading at organization of professional education. These include the

principles of motivational ensuring of educational process; value orientation; life appropriateness and effectiveness of knowledge; focus of training on the full and harmonious development of personality; cooperation and mutual support; activity of the individual; individualization; the organic unity of human, speech, and learning process.

The principles are always in the organic relationship, complementing and determining each other. They confirmed with the content of training (implemented in programs and textbooks) and are in the basis of the educational process: organization of classroom, extracurricular and independent work, the use of methods and techniques of training, selection of appropriate teaching materials and more. Considering of the complex of characterized principles in the language training process promotes the formation of future translators' linguistic identity.

So, understanding of the linguodidactic principles of formation of future translators' linguistic identity allows to state that the current method is trying to make a paradigm synthesis of the linguodidactic tools, to bring it into line with the needs of the educational environment that requires optimization of teacher's activities at university, balanced approach to the selection and application of methods and techniques of teaching Ukrainian for future language interpreters.

We see the prospects for further research in the development of a combined model of formation of future translators' linguistic identity.

References

1. **Goncharenko S. U.** Ukrayins'kyy pedahohicnnyy slovnyk [The Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv, *Lybid'*. 1997. 376 p. (ukr)
2. **Kushnina L. V.** Yazykovaya lichnost' perevodchika v svete kontseptsii perevodcheskogo prostranstva [The Linguistic Personality of the Translator in Light of the Concept of the Translation Space]. *Perm University Herald. Russian and Foreign Philology*. 2010. No. 6 (12). Pp. 71 – 75. (rus) Access mode: http://www.rfp.psu.ru/archive/6.2010/kushnina_silantjeva.pdf

3. **Ortyns'kyy V. L.** Pedagogika vyshchoyi shkoly: navch. posib. dlya stud. vyshch. navch. zakl. [Pedagogy of High School: Tutorial for Students of High Schools]. Kyiv, *Tsentr uchboboyi literatury*. 2009. 472 p. (ukr)
4. **Plehov A. N.** Psihologicheskiye usloviya razvitiya vtorichnoy yazykovoy lichnosti prepodavatelya-lingvista : avtoref. dis. ... kand. psikhol. nauk [Psychological Conditions for the Development of the Secondary Linguistic Personality of a Linguistic Teacher]. NizhniyNovgorod. 2007. 23 p. (rus)
5. **Podlasyy I. P.** Pedagogika: 100 voprosov – 100 otvetov: ucheb. posobiye dlya vuzov [Pedagogy: 100 Questions – 100 Answers: Textbook for High Schools]. Moscow, *VLADOS-pess*. 2004. 365 p. (rus)
6. **Praktykum** z metodyky navchannya movoznavchykh dystsyplin u vyshchiy shkoli: Navch. posib. / O. M. Horoshkina, S. O. Karaman, Z. P. Bakum, O. V. Karaman, O. A. Kopus' [The Workshop on Methods of Teaching Linguistic Subjects in High School]. Kyiv, “*AKME GRUP*”. 2015. 250 p. (ukr)
7. **Slovyk-dovidnyk** z ukrayins'koyi linhvodydaktyky: navch. posib. / Kol. avtorivzared. M. I. Pentylyuk [The Dictionary-Reference of Ukrainian Linguodidactics]. Kyiv, *Lenvit*. 2015. 320 p. (ukr)
8. **Fedorenko L. P.** Printsipy obucheniya russkomu yazyku: posobiye dlya uchiteley [Principles of Teaching Russian Language: Manual for Teachers]. Moscow, *Prosveshcheniye*. 1973. 160 p. (rus)

Горошкін І. О.

Лінгводидактичні засади формування мовної особистості майбутніх перекладачів у процесі навчання української мови

У статті обґрунтовано лінгводидактичні засади формування мовної особистості майбутніх перекладачів у процесі навчання української мови. Акцентовано, що мовна особистість перекладача – це вторинна мовна особистість елітарного типу, здатна пізнавати, описувати, оцінювати, перетворювати навколишню дійсність, ефективно спілкуватися засобами різних мов в іншомовній дискурсній діяльності. Наголошено, що ефективне формування мовної особистості забезпечує взаємозв'язок різних підходів, принципів навчання, визначено особливості реалізації принципів гуманізації освітнього процесу й особистісної орієнтації, системності й послідовності, розвивального й виховуючого навчання, фундаментальності освіти та її

професійної спрямованості, свідомості і творчої активності студентів, науковості, поєднання навчання з життям, контекстності, соціокультурної відповідності тощо. Автор доходить висновку, що лінгводидактичні засади формування мовної особистості майбутніх перекладачів зумовлені запровадженням комплексу підходів, закономірностей, загальнодидактичних і специфічних принципів мовної підготовки майбутніх перекладачів; сучасна методика намагається здійснити парадигмальний синтез лінгводидактичного інструментарію, привести його у відповідність до потреб освітнього простору, що потребує оптимізації діяльності викладача вишу, виваженого підходу до вибору і застосування методів та прийомів навчання української мови майбутніх перекладачів.

Ключові слова: мовна підготовка перекладача, мовна особистість перекладача, принципи навчання, підходи до навчання української мови.

Горошкін И. А .

Лингводидактичні основы формирования языковой личности будущих переводчиков в процессе обучения украинскому языку

В статье представлена обобщенная точка зрения на языковую подготовку будущих переводчиков на уровне подходов к обучению, закономерностей и принципов обучения. Автор обращает внимание, что языковая личность переводчика – это вторичная языковая личность элитарного типа, способная познавать, описывать, оценивать, преобразовывать окружающую среду, эффективно общаться средствами украинского и иностранного языков в полидускурсной деятельности.

Акцентируется внимание на принципах гуманизации образовательного процесса и личностной ориентации, развивающего и воспитывающего обучения, фундаментальности образования и его профессиональной направленности, научности, системности и последовательности, контекстности, социокультурного соответствия и др. Автор сформулировал вывод, что лингводидактические основы формирования языковой личности будущих переводчиков обусловлены внедрением комплекса подходов, закономерностей, общедидактических и специфических принципов языковой подготовки будущих переводчиков, современная методика аккумулирует усилия для парадигмального синтеза лингводидактического инструментария, проведения его в соответствие с потребностями образовательного пространства, что требует оптимизации деятельности преподавателя вуза, взвешенного подхода к выбору и применению методов и приемов обучения украинскому языку будущих переводчиков.

Ключевые слова: языковая подготовка, языковая личность переводчика, закономерности обучения, принципы обучения украинскому языку.

Information about the author

Ihor O. Horoshkin – lecturer of the Department of Oriental languages of the

State Institution "Luhansk Taras Shevchenko National University". Research Interests – formation of the linguistic identity of future translators, methods of teaching Ukrainian language.

The article was received by the Editorial Office on 26.05.2016.

The article was put into print on 24.06.2016.

Peer review: S. O. Karaman, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

І. О. Горошкін, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Горошкін І. О.

Лінгводидактичні засади формування мовної особистості майбутніх перекладачів у процесі навчання української мови

У статті обґрунтовано лінгводидактичні засади формування мовної особистості майбутніх перекладачів у процесі навчання української мови. Акцентовано, що мовна особистість перекладача – це вторинна мовна особистість елітарного типу, здатна пізнавати, описувати, оцінювати, перетворювати навколишню дійсність, ефективно спілкуватися засобами різних мов в іншомовній дискурсній діяльності. Наголошено, що ефективне формування мовної особистості забезпечує взаємозв'язок різних підходів, принципів навчання, визначено особливості реалізації принципів гуманізації освітнього процесу й особистісної орієнтації, системності й послідовності, розвивального й виховуючого навчання, фундаментальності освіти та її професійної спрямованості, свідомості і творчої активності студентів, науковості, поєднання навчання з життям, контекстності, соціокультурної відповідності тощо. Автор доходить висновку, що лінгводидактичні засади формування мовної особистості майбутніх перекладачів зумовлені запровадженням комплексу підходів, закономірностей, загальнодидактичних і специфічних принципів мовної підготовки майбутніх перекладачів; сучасна методика намагається здійснити парадигмальний синтез лінгводидактичного інструментарію, привести його у відповідність до потреб освітнього простору, що потребує оптимізації діяльності викладача вишу, виваженого підходу до вибору і застосування методів та прийомів навчання української мови майбутніх перекладачів.

Ключові слова: мовна підготовка перекладача, мовна особистість перекладача, принципи навчання, підходи до навчання української мови.

Горошкін И. А .

Лингводидактичні основы формирования языковой личности будущих переводчиков в процессе обучения украинскому языку

В статье представлена обобщенная точка зрения на языковую подготовку

будущих переводчиков на уровне подходов к обучению, закономерностей и принципов обучения. Автор обращает внимание, что языковая личность переводчика – это вторичная языковая личность элитарного типа, способная познавать, описывать, оценивать, преобразовывать окружающую среду, эффективно общаться средствами украинского и иностранного языков в полидускурсной деятельности.

Акцентируется внимание на принципах гуманизации образовательного процесса и личностной ориентации, развивающего и воспитывающего обучения, фундаментальности образования и его профессиональной направленности, научности, системности и последовательности, контекстности, социокультурного соответствия и др. Автор сформулировал вывод, что лингводидактические основы формирования языковой личности будущих переводчиков обусловлены внедрением комплекса подходов, закономерностей, общедидактических и специфических принципов языковой подготовки будущих переводчиков, современная методика аккумулирует усилия для парадигмального синтеза лингводидактического инструментария, проведения его в соответствии с потребностями образовательного пространства, что требует оптимизации деятельности преподавателя вуза, взвешенного подхода к выбору и применению методов и приемов обучения украинскому языку будущих переводчиков.

Ключевые слова: языковая подготовка, языковая личность переводчика, закономерности обучения, принципы обучения украинскому языку.

Постановка наукової проблеми та її значення. Останнім часом проблема підготовки майбутніх перекладачів перебуває в полі зору філософів (Є. Боринштейн, К. Мальцева, М. Рябова та ін.), лінгвістів (Ф. Бацевич, Н. Валєєва, Т. Космеда, Л. Мацько, В. Сдобников, Л. Струганець, О. Петрова та ін.), психологів (Р. Гладушина, В. Гусєв, Л. Засєкіна, І. Зимня, Т. Пастрик, А. Плєхов та ін.), педагогів (С. Амеліна, Н. Гавриленко, Н. Гальскова, О. Заболотська, І. Плужник, Г. Саприкіна, О. Семенов та ін.). Особливий інтерес викликають праці, у яких відображено результати дослідження способів формування професійної компетентності майбутніх перекладачів, зокрема праці І. Бахова, Д. Іщенко, В. Калініна, Т. Колодько, О. Павлик, Т. Пастрик, З. Підручної, К. Скиби, Н. Соболя, Ж. Таланової, Л. Тархової, О. Шупти, А. Янковця. Аспекти соціокультурної підготовки в процесі навчання іноземної мови відображено в наукових студіях Ю. Пассова, С. Тер-Мінасової, R. Lado, H. Brown, P. Erman, J. Harmer, A. D. Hirsh, J. L. Moreno, M. Wallace,

A. R. Wright. Попри зростання кількості публікацій, лінгводидактичні засади формування мовної особистості майбутніх перекладачів ще не були предметом спеціального розгляду.

Мета статті: на основі аналізу фахової літератури, узагальнення досвіду роботи українських вищих навчальних закладів окреслити лінгводидактичні засади формування мовної особистості студентів-майбутніх перекладачів.

Дослідники вважають мовну особистість перекладача вторинною мовною особистістю. За А. Плеховим, це «комунікативно активний суб'єкт, здатний тією чи тією мірою пізнавати, описувати, оцінювати, перетворювати навколишню дійсність і брати участь у спілкуванні з іншими людьми засобами іноземної мови в іншомовно-мовленнєвій діяльності» [4]. Нам імпонує концепція гармонійного перекладацького світогляду, розроблена Л. Кушніною, М. Силантьєвою. На їхню думку, перекладач, «створюючи текст для іншої мовної особистості, сам набуває рис елітарної мовної особистості, перетворюючи й удосконалюючи себе й довкілля, оточуючих людей. Вони визначають перекладача як вторинну мовну особистість, оскільки він не створює смисли, а лише транслює їх. Беремо до уваги й той факт, що в межах синергетики перекладу дослідники визнають ідею прирощення смислу, що реалізується в будь-якому якісному перекладі»[2, с. 74]. Під *мовною особистістю перекладача* розуміємо вторинну мовну особистість елітарного типу, здатну пізнавати, описувати, оцінювати, ефективно спілкуватися засобами української та іноземних мов у полідискурсній діяльності. Мовна особистість перекладача є суб'єктом міжкультурних дій та інтеракцій, інтерперсональної, інтертекстуальної, полідискурсної комунікацій.

Ефективне формування мовної особистості забезпечує врахування лінгводидактичних засад, що визначають зміст і технологію мовної підготовки майбутніх перекладачів.

Методика навчання майбутніх перекладачів української мови спирається на певні закономірності, урахування яких сприяє ефективній організації

освітнього процесу. Проблему закономірностей навчання належним чином обґрунтовано в дидактичних студіях Ю. Бабанського, С. Гончаренка, В. Ортинського, П. Підкасистого, І. Підласого та ін. І. Підласий виходить із того, що закономірність відображає об'єктивні, істотні, необхідні, загальні, стійкі і повторювані за певних умов взаємозв'язки. Дослідник запропонував систематизувати закономірності на основі моделі процесу навчання, що містить шість компонентів: дидактичний, психологічний, кібернетичний, організаційний, соціологічний, гносеологічний. З урахуванням цього науковець виокремив загальні й часткові закономірності: перша група охоплює весь освітній процес, а друга – лише окремі його аспекти. З-поміж загальних закономірностей І. Підласий визначає закономірність мети: мета навчання залежить від рівня й темпів розвитку суспільства, його потреб і можливостей, від рівня розвитку педагогічної науки й практики; закономірність змісту: зміст навчання залежить від суспільних потреб і мети навчання, темпів соціального й науково-технічного прогресу, вікових можливостей суб'єктів навчання, рівня розвитку теорії і практики навчання, матеріально-технічних та економічних можливостей навчальних закладів; закономірності якості навчання: ефективність кожного нового етапу навчання залежить від продуктивності попереднього етапу й досягнутих результатів, характеру й обсягу опанованого матеріалу, організаційно-педагогічного впливу, часу навчання тощо; закономірності методів навчання: ефективність дидактичних методів залежить від знань і навичок у застосуванні методів, мети й змісту навчання, віку, навчальних можливостей суб'єктів навчання, матеріально-технічного забезпечення й організації освітнього процесу [5, с. 164].

Закономірностями навчання С. Гончаренко називає об'єктивні, стійкі й суттєві зв'язки в навчальному процесі, що зумовлюють його ефективність: спрямованість навчання на розв'язання взаємопов'язаних завдань всебічного і гармонійного розвитку особистості [1, с. 123]. На думку В. Ортинського, специфіка дидактичних закономірностей полягає в тому, що вони відображають

стійкі залежності між усіма елементами навчання – діяльністю педагога, діяльністю студента та об'єктом засвоєння, тобто змістом навчання [3].

Дидактичні закономірності мають загальний характер, тому в контексті нашого дослідження вважаємо продуктивними лінгводидактичні закономірності, або закономірності навчання мови. Закономірностями навчання й засвоєння рідної мови дослідники вважають об'єктивно існуючу залежність результатів засвоєння мовлення від ступеня розвиненості мовленнєвотворчої системи людини (Л. Федоренко) [8]. Автори «Словника-довідника з лінгводидактики» під закономірностями навчання мови розуміють узаємозв'язок між лінгвістичною теорією та мовленнєвою практикою, залежність результатів навчання й засвоєння мови від потенціалу мовленнєвого середовища, створюваного в процесі навчання й у повсякденному житті (в широкому розумінні закономірність – це об'єктивно існуючий, постійний і необхідний взаємозв'язок між предметами, явищами або процесами, що впливає з їхньої внутрішньої природи, сутності). До закономірностей навчання мови дослідники відносять постійну увагу до матерії мови, її звукової системи; розуміння семантики мовних одиниць; здатність засвоювати норми літературної мови; оцінку виражальних можливостей рідної мови; розвиток мовного чуття, дару слова; випереджальний розвиток усного мовлення; залежність мовленнєвих умінь і навичок від знань граматики й словникового складу мови тощо [7, с. 101]. Означені закономірності докладно описано в роботах відомих учених-методистів М. Баранова, С. Карамана, Т. Ладиженської, М. Львова, Т. Окуневич, М. Пентилюк, К. Плиско, А. Текучова, Л. Федоренко та ін.

Важлива закономірність засвоєння української мови пов'язана з розвитком мовного чуття, даром слова, володіти яким повинна мовна особистість. Психологи і лінгводидакти (А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій та ін.) зазначають, що чуття мови розвивається із засвоєнням мови з раннього дитинства, інтенсивності цей процес набуває в підлітковому віці. Аналіз спеціальної літератури засвідчує, що наявність чуття мови є запорукою

сформованості перекладацької компетентності студентів, оскільки воно є необхідним у процесі вибору найбільш варіанту перекладу з-поміж кількох, однак трапляються й такі ситуації, коли перекладачеві доводиться удосконалювати вихідний текст у процесі перекладу, що потребує розвиненого чуття мови, незамінним є чуття мови й під час синхронного перекладу, коли застосування словників і довідкової літератури неможливе. Чуття мови дозволяє пришвидшити процес перекладу, підвищити його точність.

Опанування української мови потребує від студентів сформованих умінь оцінювати її виражальні засоби і користуватися ними в усному й писемному мовленні. Ця закономірність виявляється не лише в розумінні суті виразності мови, а й у засвоєнні способів вираження емоційності та експресивності у мовленні під час спілкування, в умінні виявляти виражальні можливості мовних засобів у процесі спілкування, наприклад, використовуючи емоційно забарвлену лексику, стилістичні, риторичні фігури тощо.

Урахування означених закономірностей сприяє продуктивній реалізації змісту навчання української мови, розробленню ефективної методики формування мовної особистості майбутніх перекладачів.

Оскільки закономірності навчання є теоретичним підґрунтям для розроблення методики формування мовної особистості майбутніх перекладачів, нам необхідно проаналізувати принципи навчання, у яких закріплено практичні настанови.

Аналіз наукових студій у галузі теорії й методики професійної освіти (С. Амеліна, І. Бахов, Н. Гавриленко, С. Перова, І. Плужник, В. Сафонова, С. Шехавцова та ін.) дозволив дійти висновку, що особливо значущими для формування мовної особистості майбутніх перекладачів є комплекс принципів. Розглянемо їх докладніше.

Принцип гуманізації освітнього процесу й особистісної орієнтації спрямований на визнання цінності людини як особистості, повагу її прав і свобод, зорієнтований на загальнолюдські цілі й цінності.

Принцип системності й послідовності дає змогу представити процес формування мовної особистості майбутнього перекладача як цілісну динамічну систему, що забезпечує єдність навчання, розвитку, виховання й характеризується стійкими взаємозв'язками між цими складниками; забезпечує перехід від простих форм та методів роботи до більш складних – креативних, що потребують творчого мислення й самостійності, від простих адаптованих текстів до автентичних, оригінальних текстів іноземною мовою.

Принцип розвивального й виховуючого навчання виражає провідну мету функціонування педагогічної системи, він пов'язує основні педагогічні категорії (виховання, навчання, освіти).

Принцип фундаментальності освіти та її професійної спрямованості вимагає правильного співвідношення орієнтації на широку ерудицію та вузьку спеціалізацію, фундаментальність і технологічність у процесі підготовки і в результатах навчання, загального розвитку особистості й розвитку професійної компетентності майбутніх перекладачів.

Принцип свідомості і творчої активності студентів зумовлює забезпечення викладачем умов, що стимулюють активність студентів, спонукають їх до іншомовної комунікації, максимально розкривають їхні творчі здібності за допомогою використання відповідних форм, методів і засобів навчання – дидактичних ігор, уявних телемоств, презентацій, обговорень тощо.

Принцип науковості передбачає орієнтацію на впровадження в освітньому процесі результатів новітніх розроблень, передусім у галузі педагогіки, психолінгвістики, етнопсихології, етнолінгвістики, а також комунікативної лінгвістики, лінгвопрагматики, лінгвістичної генології, теорії комунікації та міжкультурної комунікації. Надзвичайно важливо створити умови для формування в студентів наукових понять, що відіграють велику роль у становленні мовної особистості перекладача.

Особливої значущості набуває принцип поєднання навчання з життям. Атмосферу, максимально наближену до життя, забезпечує систематичне

застосування в освітньому процесі автентичних іншомовних наочних засобів, а також текстів, що стимулюють студентів до різних видів мовленнєвої діяльності.

Принцип контекстності допомагає «занурити» навчальний процес у контекст майбутньої перекладацької діяльності, передусім через моделювання професійно значущих ситуацій, переклад професійно зорієнтованих текстів, що наповнює процес формування мовної особистості майбутніх перекладачів особистісним смислом, розвиває позитивну мотивацію студентів, зумовлює їхню активну життєву позицію.

Принцип соціокультурної відповідності зумовлений тим, що останнім часом у мовній освіті акцент зміщується в бік формування професійної полікультурної компетентності. Зміст навчального матеріалу має не тільки забезпечити для студентів можливість оволодіти ще одним способом навчання, а й занурити їх у нову культуру. Посилення соціокультурного та полікультурного складника повинно стати важливим критерієм відбору змісту навчального матеріалу.

Джерелом розвитку інтересу до вивчення іноземної мови можуть стати міждисциплінарні зв'язки в навчанні, особливо зв'язки української мови з іноземною мовою, українською і світовою літературою, історією, географією, образотворчим мистецтвом, музикою. Принцип реалізації міждисциплінарних зв'язків спонукає викладачів і студентів до творчої співпраці, сприяє формуванню в майбутніх перекладачів стійкої мотивації до навчання.

Дотримання в освітньому процесі принципу діалогу культур передбачає компаративне вивчення культур у контексті їхнього безпосереднього й опосередкованого взаємовпливу.

Принцип креативності спрямовує на залучення студентів до креативної діяльності, що забезпечує підвищення рівня їхньої комунікативної, полікультурної, перекладацької компетентностей.

Реалізація принципу наочності в освітньому процесі має своєрідні ознаки: наочність (фільми, слайди, телепередачі, мультимедійні презентації,

фотографії, малюнки, репродукції тощо) виступає важливим засобом посилення мотивації студентів до опанування нових знань, сприяє кращому усвідомленню й запам'ятовуванню відомостей з тієї чи тієї навчальної дисципліни.

Принцип поєднання індивідуальних і колективних форм навчання зумовлює оптимальне співвідношення різних форм навчання.

У процесі формування мовної особистості майбутніх перекладачів доцільно враховувати також принципи, що увиразнюють суть компетентнісного підходу, який останнім часом є провідним в організації професійної освіти. До них належать принципимотиваційного забезпечення освітнього процесу; ціннісного орієнтування; життєвої доцільності й дієвості знань; спрямування навчання на всебічний і гармонійний розвиток особистості; співробітництва і взаємної підтримки; активності особистості; індивідуалізації; органічної єдності людини, мовлення і процесу навчання.

Принципи завжди виступають в органічному взаємозв'язку, доповнюючи й зумовлюючи один одного. Вони підтверджені змістом навчання (реалізовані в програмах і підручниках) та лежать в основі освітнього процесу: організації аудиторної, позааудиторної, самостійної роботи студентів, застосування методів і прийомів навчання, добору відповідного дидактичного матеріалу тощо. Урахування сукупності схарактеризованих принципів у процесі мовної підготовки сприяє формуванню мовної особистості майбутніх перекладачів.

Отже, осмислення лінгводидактичних засад формування мовної особистості майбутніх перекладачів дозволяє констатувати, що сучасна методика намагається здійснити парадигмальний синтез лінгводидактичного інструментарію, привести його у відповідність до потреб освітнього простору, що потребує оптимізації діяльності викладача вишу, виваженого підходу до вибору і застосування методів та прийомів навчання української мови майбутніх перекладачів.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у розробленні цілісної моделі формування мовної особистості майбутніх перекладачів.

Література

1. **Гончаренко С. У.** Український педагогічний словник / Семен Устимович Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. **Кушнина Л. В.** Языковая личность переводчика в свете концепции переводческого пространства / Кушнина Л. В., Силантьева М. С. // Вестник Пермского университета. Российская и зарубежная филология. – 2010. Вып. 6 (12). – С.71 – 75. Режим доступа: http://www.rfp.psu.ru/archive/6.2010/kushnina_silantjeva.pdf
3. **Ортинський В. Л.** Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Ортинський – К. : Центр учб. л-ри, 2009. – 472 с.
4. **Плехов А. Н.** Психологические условия развития вторичной языковой личности преподавателя-лингвиста : автореф. дис. ...канд. психол. наук / А. Н. Плехов. – Н. Новгород, 2007. – 23 с.
5. **Подласый И. П.** Педагогика: 100 вопросов – 100 ответов: учеб. пособие для вузов/ И. П. Подласый. М. : ВЛАДОС-пресс, 2004. – 365 с.
6. **Практикум** з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі: Навч. посіб. / [О. М. Горошкіна, С. О. Караман, З. П. Бакум, О. В. Караман, О. А. Копусь] ; за ред. О. М. Горошкіної, С. О. Карамана. – К. : “АКМЕ ГРУП”, 2015. – 250 с.
7. **Словник-довідник** з української лінгводидактики : навч. посіб./ Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк – К. : Ленвіт, 2015. – 320 с.
8. **Федоренко Л. П.** Принципы обучения русскому языку: пособие для учителей / Л. П. Федоренко. – М. : Просвещение, 1973. – 160 с.

Goroshkin I. O.

Linguodidactic Basis for the Formation of Linguistic Identity of Future Translators in Learning of the Ukrainian Language

In the article substantiated the linguodidactic principles of forming linguistic identity of future translator sin learning of the Ukrainian language. Attention paid that the language interpreter personality is a secondary language personality of elite type, able to learn, describe, evaluate, transform the irsurroundings, communicate effectively by means of a foreign language in a foreign language is course. Emphasized that the effective formation of linguistic identity provides an account of

conceptual principles that define the methodology, content and technology for training of future translators. Considering that methodological concept reflects the relationship between different approaches and principles of learning defined the peculiarities of implementing the principles of the humanization of the educational process and personal guidance, consistency and sequence, developing and educating education, fundamental education and its professional orientation, consciousness and creativity of students, science, combining learning with life, contextuality, sociocultural accordance and others. The author concludes that the conceptual basis of linguistic identity formation of future translators due to the introduction of the three interrelated concepts that contribute to the realization of the idea of leading the study, modern methods of trying to make a paradigm linguodidactic synthesis tools bring it in to line with the needs of the educational environment that requires optimization of university teacher, balance approach to the selection and application of methods and techniques of teaching Ukrainian future translators.

Key words: language training of an interpreter, language personality of an interpreter, principles of learning, approaches to teaching of Ukrainian.

Відомості про автора

Горошкін Ігор Олександрович – викладач кафедри східних мов ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Коло наукових інтересів – формування мовної особистості майбутніх перекладачів, методика навчання української мови як іноземної.

Стаття надійшла до редакції 26.05.2016 р.

Прийнято до друку 24.06.2016 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман С. О.